

Pirttineva esiselvitys

Sisällys

1.	Pirttinevan turvetuotantoalue	3
1.1.	Taustatiedot	3
1.2.	Sijainti	3
1.3.	Valuma-alue	4
1.4.	Naarmijärven valuma-alue	5
1.5.	Kankarinjärven valuma-alue	6
1.6.	Maankäytön nykytila	6
2.	Ennakkosuunnitelma	8
2.1.	Tarkoitus	8
2.2.	Maastotyöt	8
2.3.	Mallinnukset	9
2.4.	Arvio ennallistamisen onnistumisesta ja vaikutuksista	11
3.	Kustannukset	12
4.	Rahoitus	12
5.	Tarvittavat viranomaislausunnot ja luvat	12
6.	Lisätietoja	12

Keski-Suomen ELY-keskus
NEVALA-hanke
Joulukuu 2024

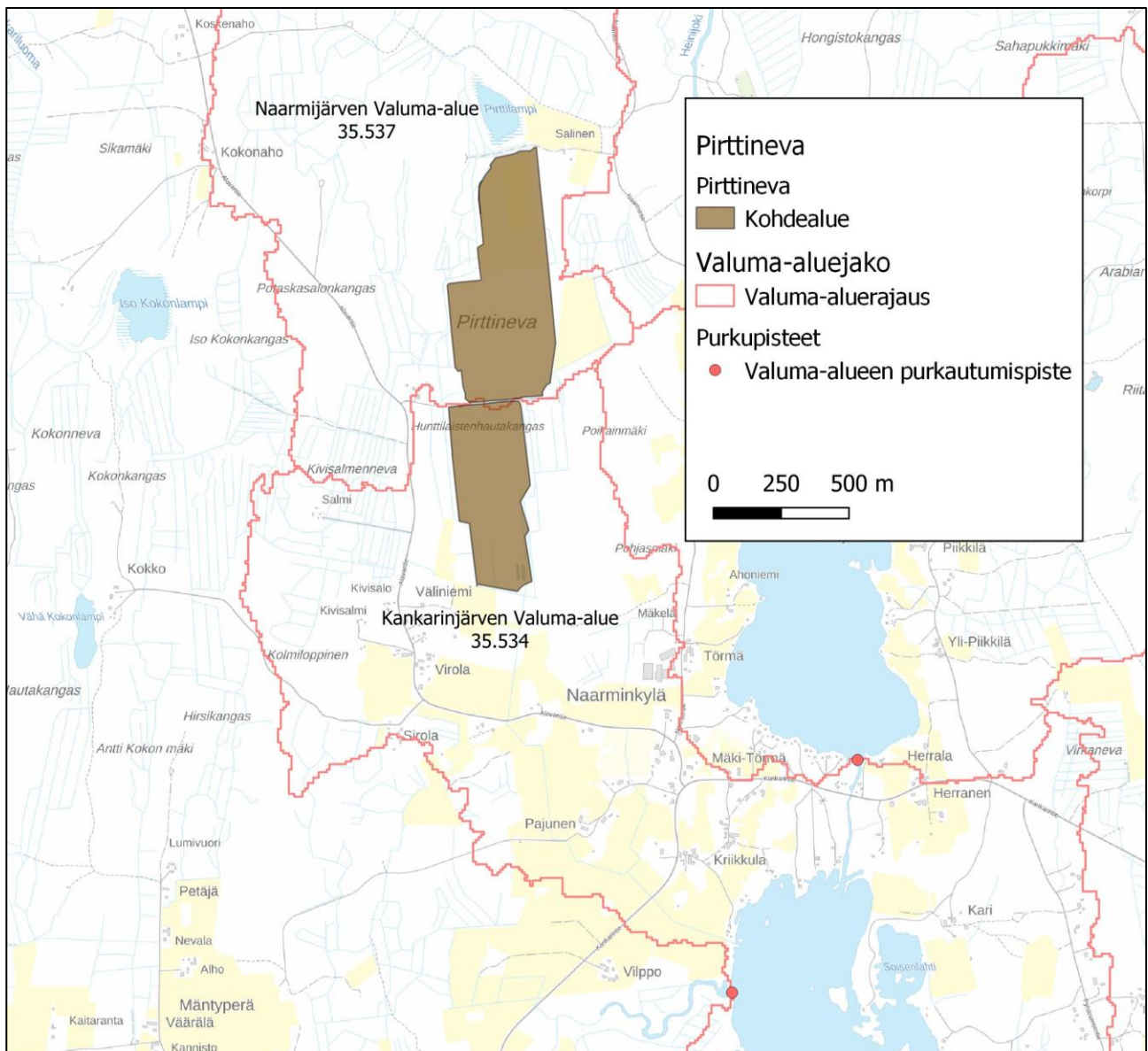
Suunnittelija: Tommi Mäkinen

Kartta 2: Kohteen sijainti ja laajuus, Pirttinevan alue merkitty ruskealla värillä.

1.3. Valuma-alue

Pirttineva sijaitsee Kokemäenjoen (35) päävesistössä, Ikaalisten reitin valuma-alueella (35.5) sijaitsevalla Parkanonjärven alueella (35.53). Lähivaluma-alueilla Pirttinevan alue sijaitsee pohjoisosassa Naarmijärven valuma-alueella (35.537) ja etelässä Kankarinjärven valuma-alueella (35.534). Turvetuotantoalueella kulkeva tie toimii vedenjakajana valuma-alueiden välillä.

Kartta 3: Kolmannen jakovaiheen mukaiset valuma-alueajaukset ja näiden purkupisteet

1.4. Naarmijärven valuma-alue

Pirttinevaa halkovan tien pohjoispuolinen osuus sijoittuu kokonaisuudessaan Naarmijärven valuma-alueelle. Pohjoisosan vedet virtaavat purkuojan kautta Pirttilampeen. Pirttilampi purkaa edelleen ojitusten kautta itäpuoliseen Heinijokeen.

Heinijoki purkaa Naarmijärveen, jonka eteläpäästä valuma-alue purkaa Kankarinjärven Valuma-alueelle ja Kankarinjärveen.

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Euroopan unionin
osarahoittama

1.5. Kankarinjärven valuma-alue

Pirttinevan eteläinen osa laskee alueen kaakkoiskulman kautta etelään ja pelto-ojien kautta Kankarinjärveen.

Kankarinjärven valuma-alue on kooltaan noin 255 km² ja valuma-alueen ainoaan järveen, Kankarinjärveen laskevat Syväjärven laskujoki idästä Nerkoönjärven valuma-alueelta (35.538), Naarmijärven laskujoki pohjoisesta sekä Vääräjoen valuma-alueen (35.536) laskujoki myös pohjoisesta.

Kankarinjärven valuma-alue laskee eteläpäässä sijaitsevan Kortteslahden kautta Koskelanjokeen, joka kuuluu Riuttasjärven-Linnanjärven valuma-alueeseen (35.533).

1.6. Maankäytön nykytila

Turvetuotannossa olleesta alasta on noin 6,7 hehtaaria alueen pohjoispäästä otettu maatalouskäyttöön. Pirttinevan välittömässä lähiympäristössä on useita aktiivisessa viljelyksessä olevia peltoja (Ilmakuva 1).

Ilmakuva 1: Pirttinevan maankäyttö ja lähialueen aktiivisessa viljelykäytössä olevat peltolohkot havainnollistettu keltaisella.

Muutoin alue on alkanut luontaisesti kasvittumaan, eikä ole aktiivisessa viljelyssä tai metsätalouskäytössä. Ohuen turvepinnan ansiosta etenkin eteläosa on voimakkaasti heinittynyt. Ojien reunoille on kasvanut runsaasti pajuja ja koivua.

Entisen tuotantoalueen eteläpäässä on kosteikkoista aluetta. Lounaiskulmassa on luontainen kosteikko, jossa on jonkin verran kuollutta puustoa. Eteläpäässä on vanha allasrakenne, joka maastokäynnin aikaan oli heinittynyt, mutta pääosin vesipintainen.

Alueella on aktiivista metsästystoimintaa. Pirttinevan länsipuolella on metsästysmaja, jonka alueelle on rakenteilla pieni ampumarata. Ampumaradan lupakäsittely on esiselvityksen aikaan vielä keskeneräinen.

2. Ennakkosuunnitelma

2.1. Tarkoitus

Ennakkosuunnitelma toimii suuntaviivoina siitä, miten kohteen ennallistaminen, kosteikkorakentaminen tai muu mahdollinen jälkikäyttö on toteutettavissa tai miten eri käyttömuotoja on mahdollista yhdistää alueella. Suunnitelman tekoon on käytetty maastossa tehtyjä havaintoja sekä mittauksia, ja näiden avulla on suoritettu simulointi sekä alustava suunnitelma SCALGOlive -suunnitteluohjelmistolla.

Ennakkosuunnitelmaa voi hyödyntää kosteikko/ennallistamishankkeen suunnittelussa. Ennakkosuunnitelma antaa hyvät taustatiedot alueesta ja jälkikäytön vaihtoehtoista maanomistajan toiveet huomioiden. Ennen toimenpiteisiin ryhtymistä alueelle suositellaan tarkemman suunnitelman teettämistä, jotta esimerkiksi patorakenteet voidaan mitoittaa oikein.

2.2. Maastotyöt

Pirttinevalla tehtiin kaksi maastokäyntiä, 23.10.2024 ja 31.10.2024. Ensimmäisellä käynnillä tarkastelu painottui alueen eteläpuoliseen osuuteen, ja jälkimmäisellä käynnillä tarkasteltiin pohjoispuolinen osuus.

Maastossa suoritettiin mittauksia vesi- ja maapintojen korkeuksista sekä turpeen paksuudesta. Alueesta otettiin myös valokuvia ja tarkasteltiin kasvillisuutta sekä vettyneitä alueita. Korkeusmittaukset antavat samansuuntaisen tuloksen kuin maanmittauslaitoksen korkeusmallikin, jolloin mallia voidaan pitää tältä osin luotettavana.

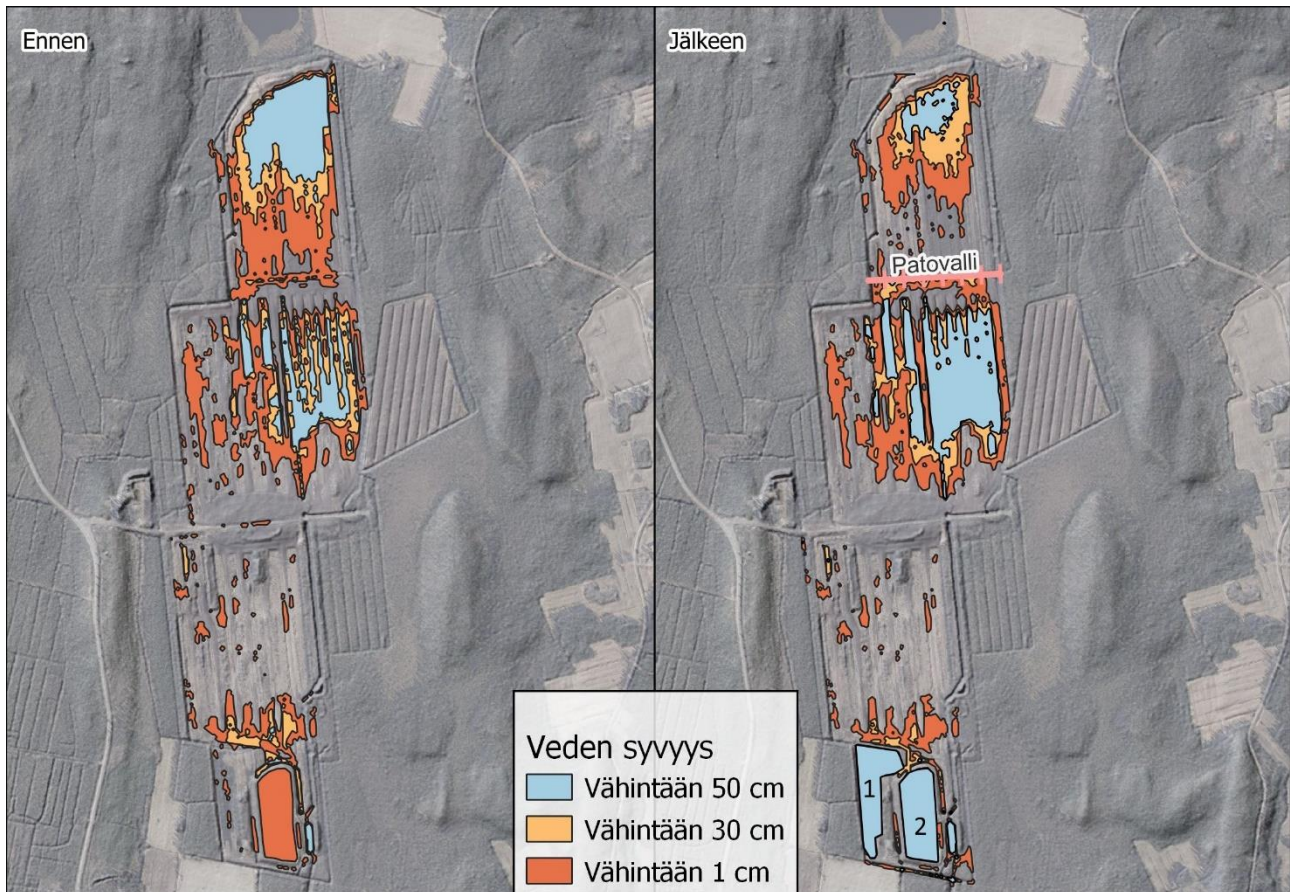
Vertailluilla arvoilla tien ja alueen eteläpään korkeuserotus on maastomittausten perusteella noin 3 m, eteläpään ollessa tasossa 139.8 m (N2000) ja tien ollessa tasolla 142.9 m. Maanmittauslaitoksen korkeusmalli antaa vastaavasti tulokset 142.9 m tielle ja 140.0 m eteläpäädylle. Korkeuserotus tieltä pohjoispäätyyn on vastaavanlainen noin 3 m koko alueella, lohkojen rajalla korkeus on välillä 140.6–140.8 m.

Kuva 1: Pohjoispuolisen alueen kaakkoiskulmasta näkymä kohti pohjoista. Alavampi alue on heinittynyt ja ojan reunoilla kasvaa hiukan puustoa.

2.3. Mallinnukset

Alueen vesitaloutta mallinnettiin SCALGOlive -ohjelmiston avulla. Mallinnuksen kautta alueen virtaussuhteet ja veden viipymäalueet voitiin tunnistaa ja mahdollisia padotusten vaikutuksia voitiin tarkastella. Mallinnusten korjaamiseksi käytettiin maastossa tehtyjä havaintoja ja mittauksia.

Ilmakuva 2: Kuvassa näkyy veden kertyminen alueella. Vasemmalla puolella mallin antama oletustilanne, oikealla korjausten ja rakenne-ehdotusten mukaan syntyvät kosteikkoalueet. Oikealla olevassa kuvassa on myös korjattu nykyiset vesipinta-alueet (kuviot 1 ja 2). Värikoodeilla on havainnollistettu vesialueiden syvyyksiä. Kuvassa merkitty patovalli myös tukkii reuna-ajon molemmiin puoliin.

Tien eteläpuolisella alueella voidaan ylläpitää nykyisiä kosteikkomaisia alueita ja nostaa vedenpintaa ohjaamalla vedenkulkua reuna-ajista keskemmälle aluetta padottamalla. Alueelle muodostuu kaksi pysyvämpää kosteikkoallasta, jotka on havainnollistettu ilmakuvasa 2 kuvioin 1 ja 2. Kuvio 2 on turvetuotannon aikainen allasrakenne, joka on nykyisellään voimakkaasti heinittynyt ja saattaa kuivua ajoittain kesäaikaan. Vedenpinnan nostolla kuivumista voidaan ehkäistä.

Tien pohjoispuolisella osuudella alavin osa on palstan koilliskulmassa, joka on otollinen paikka kosteikolle. Reuna-ajot voidaan tukkia palstan pohjoisreunalta, rajaten samalla pohjoispuolisen viljelypalstan ennallistamisalueen ulkopuolelle. Näiden palstojen välillä kulkee kaksi eristysajoa rinnakkain, joista eteläpuolinen voidaan tukkia ja tämän päälle rakentaa n. 50 cm korkea valli (Ilmakuva 2, merkitty ”Patovalli”). Mallinnuksen perusteella luontainen kosteikkoalue laajenisi vain hyvin vähäisesti, mutta yli 50 cm syvän veden osuus kasvaisi merkittävästi, jolloin kosteikko ei kuivuisi sateettomana aikana täysin.

Kuva 2: Pohjoispuolisten palstojen välillä kulkevat eristysojat ja ehdotettu eristysvallin paikka. Viljelykäytössä oleva pelto kuvassa oikealla ja kosteikon paikka vasemmalla.

Eteläosan itäpuolisella kiinteistöllä on jonkin verran metsäojituksia, joita voidaan mahdollisesti käyttää myös johdinojina lisäämään vesimäärää kosteikolle. Tällöin tulee kuitenkin huomioida ja kartoittaa tarkemmin mahdolliset vaikutukset ko. kiinteistöllä sijaitsevaan vähäpuustoiseen rahkarämetyyppin suohon. Kyseisellä suoalueella on vähäinen, noin 2 ha ala luonnontilaisen kaltaista aluetta, jolla aiempi ojitusvaikutus on paikoin vähäistä.

2.4. Arvio ennallistamisen onnistumisesta ja vaikutuksista

Kohteen ennallistaminen vaikuttaa vaativan suhteellisen pieniä toimenpiteitä ja on näin ollen varsin kannattava toteuttaa. Vedenpinnan nosto alueella monipuolistaa alueen suoluontoa ja palauttaa aluetta lähemmäs luonnontilaista suota.

Avoimien vesipintojen pysyvyys on mahdollista kolmella vähintään hehtaarin kokoisella alueella, joista kaksi hyödyntää turvetuotannon aikaisia rakenteita.

Pohjoispuolella sijaitsevan peltoalueen eristäminen ojia tukkien ja eristysvallin avulla vähentää mallinnuksen perusteella viljelyalueen vettymistä ja on eduksi viljelykäytölle.

3. Kustannukset

Vedenpinnan nostamisen kustannukset ovat 500–1 000 €/ha, ja suunnitellut toimenpiteet kattavat noin 35 hehtaaria. Kokonaisalasta kosteikkoalueiden osuus olisi noin 8–10 hehtaaria, jolloin kustannukset olisivat arviolta 11 500–23 000 euroa. Tämän lisäksi tarkemman suunnitelman kustannusarvio on noin 3 000–5 000 euroa. Kokonaiskustannukset olisivat siis arviolta 14 500–28 000 euroa.

Tässä esitetty kustannusarvio on karkea taulukkoarvio ja todelliset kustannukset tarkentuvat lopullisen suunnitelman sisältämien tarkempien toimenpiteiden sekä toteutettavan kosteikkokokonaisuuden pohjalta.

4. Rahoitus

Kohde on sopiva JTF-rahoitushakuun, sillä kyseessä on käytöstä poistunut turvetuotantoalue, jonka ympäristölupa mukaiset jälkihoitotoimenpiteet on hoidettu asianmukaisesti ja ympäristölupa on rauennut. Alueella ei myöskään ole energiahankkeita.

Pohjoispäässä sijaitseva lohko on otettu aktiiviseen viljelykäyttöön, eikä ole sellaisenaan sopiva osaksi JTF-hanketta.

5. Tarvittavat viranomaislausunnot ja luvat

Tarvetta vesilain mukaiseen lupaan tai ojitusilmoitukseen tulee kysyä Pirkanmaan ELY-keskukselta, kun tarkemmat toimenpiteet ja rakenteet on suunniteltu.

6. Lisätietoja

Aro, Lasse, et al. *"Turvetuotannosta poistuvien alueiden jatkokäytön vaihtoehdot Suomessa sekä arvio niiden ympäristö- ja talousvaikutuksista."* (2023) Luonnonvarakeskuksen julkaisuja.

<https://jukuri.luke.fi/handle/10024/554275>

Suomen riistakeskuksen SOTKA-kosteikot-hankkeen verkkosivu. <https://kosteikko.fi/>

Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto JTF. Ympäristöministeriö, Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja Suomen ympäristökeskus.

<https://www.rahatpintaan.fi/rahoitus/oikeudenmukaisen-siirtymän-rahasto-jtf/>

Suonpohjasta metsäksi -opas. 2019. Metsäkeskus.

<https://www.metsakeskus.fi/sites/default/files/document/suonpohjasta-metsaksi-opas.pdf>

Turvetuotantoalueiden jatkokäyttömuodot – kustannukset ja tuet. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. https://www.ely-keskus.fi/documents/47085994/0/Kustannukset_ja_tuet_2023-08-15.pdf/f16dbc41-15c6-940d-ccc9-aa667b029131?t=1694668281449